

Nauka i religia w Europie środkowo-wschodniej – krajowe spotkanie lokalne (Jachranka, 15-16 XII 2002)

W podwarszawskiej miejscowości Jachranka odbyło się krajowe spotkanie robocze w ramach projektu Nauka i religia w Europie środkowo-wschodniej przed międzynarodową konferencją *And the Truth Will Make You Free: Theology and Acience in Conversation in the Changing Contexts of Central and Eastern Europe*. Spotkanie zostało zorganizowane przez Uniwersytet Stefana Kardynała Wyszyńskiego, a osobą koordynującą całość był ks. dr Grzegorz Bugajak z Instytutu Filozofii UKSW.

Pięknie położony ośrodek w Jachrance jest miejscem, które świetnie nadaje się do intelektualnego namysłu, dyskusji i spotkań. Dnia 15 grudnia po południu ok. 40 osób z różnych ośrodków Polskich spotkało się przy kawie, co stworzyło możliwości zapoznania się i podzielenia oczekiwaniami co do konferencji. O wadze zagadnienia świadczyć może fakt, że pojawiło się wielu fizyków, matematyków, socjologów, księży i katechetów świeckich oraz studentów. O godz. 17.00 nastąpiło oficjalne otwarcie konferencji, którego dokonał wspomniany przed chwilą ks. dr Grzegorz Bugajak. Zgodnie z przewidzianym programem rozpoczęto prezentacje niektórych ośrodków Polskich i zagranicznych, które poświęcają się tego rodzaju działalności. I tak najpierw uczestnicy wysłuchali relacji przedstawicieli Ośrodka Badawczego Myśli Chrześcijańskiej przy Uniwersytecie Łódzkim.

Działalność tego ośrodka jest bardzo prężna, nie tylko na płaszczyźnie badań czy publikacji naukowych, ale także w dziedzinie popularyzacji zagadnienia. Okazuje się, że w Łodzi, mieście uniwersyteckim, problematyka wzajemnych odniesień religii i nauki jest niezwykle popularna wśród studentów. Podobną problematyką, głównie w kontekście nauk przyrodniczych, zajmuje się Ośrodek Badań Interdyscyplinarnych (OBI) przy Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Ośrodek wydaje czasopismo: „Problemy Filozoficzne w Nauce” i, głównie z inspiracji ks. prof. Michała Hellera, analizuje m.in. zagadnienie relacji religii do fizyki i nauk z nią powiązanych. W kontekście ogromnego postępu, jaki uczyniła fizyka na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat, problem wydaje się niezwykle interesujący, zwłaszcza że fizycy niejednokrotnie zmuszeni są przyjmować założenie istnienia Boga, aby przyrodę wyjaśnić. Zaprezentowano także działalność Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, który kilka lat wcześniej razem z Akademią Medyczną im. Piastów Śląskich zorganizował konferencję *Nauka i religia*. Kolejnym prezentowanym ośrodkiem było *European Society for the Study of Science and Theology* (ESSAT). Prezentacji dokonał ks. dr hab. Zbigniew Liana, który jest członkiem tego stowarzyszenia. Działalność ESSAT ograniczona jest, co prawda, do krajów europejskich, ale w posiedzeniach udział bierze wielu przedstawicieli z innych kontynentów. ESSAT prowadzi ożywioną działalność wydawniczą, publikując głównie pozycje powstające na spotkaniach. Publikuje się oczywiście tylko najlepsze prace. Ostatnim prezentowanym ośrodkiem było *The Center for Theology and the Natural Science* (CTNS), zajmujące się badaniem wzajemnych odniesień szeroko rozumianej teologii i nauk przyrodniczych. Wicczorem uczestnicy mieli możliwość uczestniczenia w Mszy św. W kawiarni ośrodka ożywione dyskusje prowadzono do późnych godzin nocnych.

Dnia 16 grudnia rano rozpoczęło się robocze spotkanie pod ogólnym tytułem: *O co nam chodzi?* W materiałach konferencyjnych wymieniono trzy główne kwestie: nauka a teologia (akademicki dialog między tymi dziedzinami wiedzy), nauka a religia (związki między wiedzą naukową a prawdami religijnymi w kontekście kulturowo-społecznym), nauka a wiara (wpływ wiedzy naukowej na indywidualne przeżywanie wiary religijnej). Dyskutowano głównie nad kwestią jasnego i niezredukowanego określenia, czym jest nauka i czym jest religia. Ponieważ było to spotkanie robocze, usiłowano zdefiniować pojęcia tak, aby definicje te mogły być używane w kontekście interdyscyplinarnym. Nie oczekiwano, oczywiście, ostatecznych rozstrzygnięć kwestii, chociaż dla wszystkich uczestników była bardzo ważna sama możliwość wymiany spostrzeżeń i skonstatowanie faktu o wielkiej doniosłości problemu na progu XXI stulecia. Druga część dyskusji odbywała się pod hasłem: *Badania – edukacja – propaganda*. Omawiano przede wszystkim te aspekty, które mogą wpływać na badania. Przede wszystkim chodzi o to, aby uwolnić proces badawczy od wszelkiego rodzaju uprzedzeń w kwestii „religia i nauka”. Na poziomie edukacyjnym spotkać się można z postawami zupełnie zabobonnymi, idącymi głównie w kierunku przekonania, iż religia nie ma nic wspólnego z nauką i że nauka religię zupełnie zastąpi. To błędne przekonanie jest często dziedzictwem wieloletniej indoktrynacji dokonywanej przez przedstawicieli ideologii marksistowskiej. Podobnie w kwestii wiary religijnej można czasem zaobserwować niebezpieczną postawę niechęci do nauki i obawy przed nią. Tymczasem rzetelna nauka nigdy nie jest sprzeczna z wiarą, ponieważ prawda nie może być sprzeczna z prawdą. Uczestnicy konferencji dostrzegają silną potrzebę re-

edukacji społeczeństwa w tym zakresie i propagowania rzetelnych poglądów, zarówno w odniesieniu do nauki, jak i do religii. Dlatego tak potrzebne jest propagowanie idei, niewątpliwie popieranej przez Jana Pawła II, którego wypowiedzi i dokumenty często przywoływano w Jachrance. Organizator dbał o to, aby nie podejmować problemów szczegółowych w dialogu nauki i religii, jak na przykład: problemy etyczne implikowane przez badania naukowe i postęp techniczny, zagadnienie prawdy w nauce, filozofii i teologii, metafizyczne „tło” nauki i religii, pytania związane z kosmologią i antropogenezą czy zagadnienia prawne. Kwestie te są bardzo ważne i powinny stać się treścią osobnych spotkań.

Sesję i całe spotkanie zakończono konstruktywnymi wnioskami, które poprowadzą niewątpliwie do dalszych owocnych działań w przyszłości. Szczególnie ważna w tym kontekście jest Konferencja Europejska, która odbędzie się na przełomie stycznia i lutego 2003 r. w Bratysławie.

Jan Wadowski